

Kronikk – fyri partur

Tað góða lívið

Vøkstur og ræðandi ójavni eru tíðarinnar tekin. Men hvat var málið? Hava vit gloymt ein lærdóm, sum var ein sjálvfylgja í forn- og miðöld?

Gjógvin millum rík og fátæk

Vit uppliva í hesi tíð í okkara líta landi broytingar, í samfelagnum sum heild og millum borgara og borgara, ið sum frá liður kunnu fara at vísa seg at vera stórar, og um illa vil til, enntá víðgongdar. Tað víðgongda rákið er annars nakað, vit vanliga seta í samband við vinstravongin. Ein kann í hesum sambandi eitt nú nevna ta fronsku kollveltingina í 1789 og ta russisku í 1917.

Tað rák, eg her sipi til, er av lutvís øðrum slag. Tað rekur ósætt, at kalla í loyndum, uttan harðskap, yvirlýsingar ella rakstrarróp. Tann einstaki borgarin veit nóg illa, hvat fer fram, hómar nóg illa nakað mynstur og kennir valla tær maktir, sum flyta talvfólkið. Og tó eru tað hansara lív og lagna, sum verða ávirkað, kanska á radikalan hátt, av tí loynda talvinum.

Men høvuðsevnið í hesi kronikk er tað hugtak, sum ein kann rópa *tað góða lívið*. Er nakað til, sum vit kunnu rópa tað góða lívið? Um so er, hvat týðning hevði hetta hugtak hjá okkara forfedrum, ella í miðöld ella í klassiskari tíð? Hvussu verður hetta góða lívið virt í dag? Og hvussu verður tað, um tað yvirhøvur er til, ávirkað av 21. aldar rákum og stevnum?

Og, kanska ikki minst, hvat er tað góða lívið? Kunnu vit seta fram nøkur eyðkennir, sum skilmarka hetta hugtak og tess grundvirðir?

Fyri at varpa ljós á evnið, fari eg stundum at vísa til, hvat heimspækingar og búskaparfrøðingar hava sagt, og hvat vit kunnu lesa um hetta evni í *Nýggja Testamenti*. Og lat tað vera sagt beinan vegin, at hesar hugleiðingar í stóran mun spretta úr lesnaði, bókini *HOW MUCH IS ENOUGH – the Love of Money, and the Case for the Good Life*, sum kom út fyrr í ár.

Rithøvundarnir eru Robert Skidelsky, sum er búskaparfrøðingur og Edward Skidelsky, sonur hansara, sum er heimspækingur. Tann fyrri er professari við lærda háskúlan í Warwick. Tann seinni undirvísir í heimspeki við háskúlan í Exeter.

Lutfallið er 1 til 263

Tá ið í innganginum eitt víðgongt rák varð umrøtt, var ikki bara hugsað um okkara smáu oyggjar. Veruleikin er ofta tann, at vit hava ein

smáheim, eitt mikrokosmos, sum virkar í samspæli við ein stórheim, eitt makrokosmos. Er okkara land ein smáheimur, eru ríkin fyri sunnan og vestan, t.e. Europa og USA, stórheimurin.

Um vit nú hyggja at sjálvum meginríkinum vestanfyri, USA, so varnast vit eisini í hesum landi, um vit líta at søguni, eitt rák av víðgongdum slag. Sum dømi kann eg nevna, at í 1970 var í USA gjógvin millum ein arbeðara við miðalinntøku og ein forstjóra, hvat inntøku viðvíkir, í miðal minni enn lutfallið 1 til 30. Men í dag er í sama landi tann sama gjógvin sum lutfallið 1 til 263.

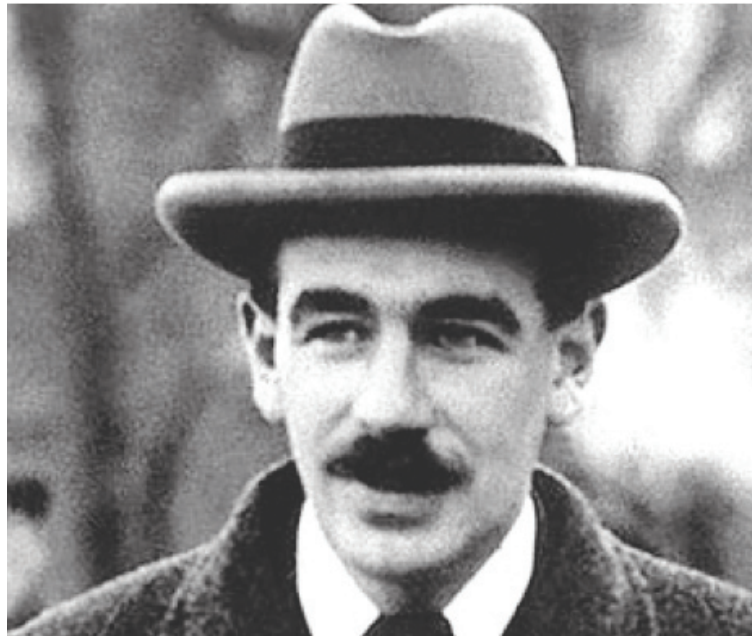
Hetta merkir, at í dag er støðan tann, at tá ið ein vanligur arbeðari forvinnur 1000 dollarar, forvinnur tann múgvandi borgarin í sama tíðarskeiði 267.000 dollarar. Men av tí at hetta eru miðaltøl, verður støðan í roynd og veru stundum tann, at meðan tann fátæki borgarin forvinnur 1000 dollarar, forvinnur tann ríki borgarin í sama tíðarskeiði kanska 2 ella 3 milliúnir.

Nøgd og dygd

Eitt rák sum tað, eg her havi sipað til, er ikki eitt umskifti ella ein vend, men heldur ein kollvelting. Ein av mongum áhugaverdum spurningum er nú hesin: Hvussu ávirkar henda radikala broyting tilveruna hjá tí ríka? Um nakað finst, sum kann rópast tað góða lívið, ognast tann ríki, bankastjórin ella figgjarbarónurin ella eigarin í eini meginfyrirøku, hesa perlu?

Eg fari at velja eitt subjektivt svar og vísa til sjónvarpssendingar, har ljós verður varpað á tilveruna hjá m.a. teimum figgjarbarónum, sum frá 2008 kastaðu USA og Europa út í svára og drúgva kreppu. Tað er ikki óvanligt, fáa vit at vita, at ein slíkur harri umframt annað marglæti eigur kanska 10 hús, 15 bilar og 2-3 privatflogfjør.

Hansara lukka tykist okkum kanska fullkomin, men er í hansara egnu eygum ikki fullkomin, men relativ. Tí vinmaður hansara eigur kanska 15 marglætishús, 20 bilar, 6 privatflogfjør og 6 glæsilig stutt-leikaskip. Hann er ikki nøgdur og hansara misnøgd verður ikki minni, tá ið hann sær vinmansins spildurnýggja golfvøll, ella at kranarnir í hansara húsum eru av gulli, ella tá



John Maynard Keynes. Ein ov hjartskygdur spádómur



Eins og Faust gjørdi menniskjan ein sáttmála við Illamann

tilveru, men heldur kvantitetur, nøgd og ikki dygd. Um sjálvt lívs-innihaldið hjá summum av hesum harrum – tó sjálvsagt ikki øllum – fáa vit at vita, at frammaliga í tí eru rúsevni, serstakliga kokain, og kostnaðarmiklar og marglætiskendar skøkjuvitjanir.

Ein sær stundum hesi fólk daga á skíggjanum, men varnast fá tekin til nakað, sum minnir um andaliga kjølfestu, fagurfrøðiliga finleika ella bara vanligt gløggskygni. Summir tykjast enntá ikki hava stórvegis av innliti í sítt egna fak, um tað eitt nú er bankaleiðsla ella figgjarfrøði. Hóast hesir menn at síggja til eru klótunnar harrar, minnir ongin teirra um ein Kant ella ein Mandela, tíansheldur Seneca, Sokrates ella Kristus.

Virflóð og lukka

Tað kann vera ómakin vert nú at víðka okkara sjónarvinkul, so at vit síggja, ikki bara eina smala yvirstætt, men alt samfelagið. Um vit

ið hann varnast eina av vinmansins nýggju frillum, sum ber av øllum øðrum kvinnum í *glamour* og *smartness*.

Latum okkum fyrbils sleppa hesum leiðiliga evni. Men lat tað fyrst vera sagt, at tað neyvan er kvalitetur, sum eyðkennir hesa